

ВІННИЦЬКА ОБЛАСНА ДЕРЖАВНА АДМІНІСТРАЦІЯ
ДЕПАРТАМЕНТ ГУМАНІТАРНОЇ ПОЛІТИКИ
ВІННИЦЬКА ОБЛАСНА СТАНЦІЯ ЮНИХ НАТУРАЛІСТІВ

ОБГОВОРЕНО ТА ПОГОДЖЕНО
Методичною радою Вінницької
обласної станції юних натуралістів,
протокол № 3 від 04.09 2023р.
Голова ради [підпис] Н. А. Шмаль

ЗАТВЕРДЖЕНО
Педагогічною радою Вінницької
обласної станції юних натуралістів,
протокол № 3 від 04.09 2023р.
Голова ради [підпис] Драгомирецька

Навчальна програма з позашкільної освіти

Соціально-реабілітаційного напрямку

«Вирішення конфліктів мирним шляхом.

Базові навички медіації»

2 роки навчання

Вінниця 2023

Керівник гуртка: Н. І. Андрійчук

Авторки: Андрєєнкова В.Л., директор Департаменту профілактики, освіти і медіації ГО «Ла Страда-Україна», Левченко К.Б., доктор юридичних наук, професор, Лунченко Н. В., наук. співробітник Українського науково-методичного центру практичної психології і соціальної роботи НАПН України, Матвійчук М.М., канд. пед. наук.

Національна академія педагогічних наук України

Український науково-методичний центр практичної психології і соціальної роботи

Державна наукова установа «Інститут модернізації змісту освіти»

Громадська організація «Ла Страда-Україна»

Дитячий фонд ООН (ЮНІСЕФ)

За фінансової підтримки Європейського Союзу

Схвалено для використання в закладах освіти Науково- методичною комісією з проблем виховання дітей та учнівської молоді Міністерства освіти та науки України (протокол №3 від 01.08.2018 р.)

Схвалено для використання в закладах освіти Науково- методичною комісією з проблем виховання дітей та учнівської молоді Міністерства освіти та науки України (протокол №3 від 04.10.2016 р.)

Схвалено для використання в закладах освіти Науково- методичною комісією з проблем виховання дітей та учнівської молоді Міністерства освіти та науки України (протокол №4 від 23.10.2018 р.)

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Створення мирного середовища як умови встановлення демократичних цінностей є орієнтиром для розбудови держави. Враховуючи сучасний етап соціокультурного розвитку України, необхідно констатувати зміну уявлень про шляхи вирішення конфліктів. Надзвичайно гостро проблема мирного врегулювання конфліктів виділяється в аспекті реформування системи освіти. Заклади освіти ставлять за мету всебічний розвиток дитини, створення умов для засвоєння ефективних моделей поведінки з ровесниками, проте часті явища цькування, булінгу та високий рівень конфліктності серед однолітків не дозволяє в повній мірі досягти поставлених цілей. Тому значних змін потребує система середньої загальної, професійної (професійно-технічної), позашкільної освіти, які мають забезпечити дотримання загальнолюдських прав; формування поваги до прав і свобод людини, нетерпимості до приниження її честі та гідності, фізичного або психічного насильства, а також до дискримінації за будь-якими ознаками; створити атмосферу безпеки в дитячому та молодіжному колективі, забезпечити процес конструктивної комунікації учнівської молоді з оточуючими.

Вирішення означених проблем актуалізує питання побудови безпечного, мирного освітнього простору, який передбачає впровадження в систему освіти технології вирішення конфліктів шляхом співробітництва. Важливими кроками в цьому напрямку є: формування у здобувачів освіти здатності протистояти булінгу, навичок ненасильницької поведінки, побудови конструктивного діалогу, розуміння поняття «мир», усвідомлення власної значущості у миробудуванні, усвідомлення конфлікту як важливої та невід'ємної частини життя, створення особистої мирної стратегії поведінки в конфлікті.

Вагомим кроком у побудові мирного освітнього простору та зменшенні рівня конфліктності в учнівському середовищі можна вважати розробку і впровадження освітньої програми «Базові навички медіатора в навчальному закладі та громаді». Зазначена програма успішно апробована з 2015 року. За цією програмою фахівцями ГО «ЛаСтрада-Україна» у співпраці з Міністерством освіти і науки України підготовлено більше 200 педагогів-медіаторів та медіаторок. Також означена програма стала підґрунтям для розробки і впровадження навчальної програми та для підвищення кваліфікації педагогічних працівників «Базові навички медіатора в навчальному закладі. Забезпечення участі жінок і дітей у вирішенні конфліктів та миробудуванні» (Схвалено для використання у загальноосвітніх навчальних закладах Науково-методичною комісією з

проблем виховання дітей та учнівської молоді Міністерства освіти і науки України (протокол № 3 від 04.10.2016 р.), яка діє в межах країни на базі регіональних інститутів підвищення кваліфікації педагогічних працівників.

Вище означені програми, теоретичний та практичний матеріал з медіації та відновних практик увійшли в посібник «Розбудова миру. Профілактика і вирішення конфлікту з використанням медіації: соціально-педагогічний аспект» (редкол. Левченко К.Б., Панок В.Г., Трубавіна І.М., Ковальчук Л.Г., Андрєєнкова В.Л.), який схвалено для використання у загальноосвітніх навчальних закладах Науково-методичною комісією з проблем виховання дітей та учнівської молоді Міністерства освіти і науки України (протокол № 3 від 04.10.2016 р.). Програма гуртка «Вирішення конфліктів мирним шляхом. Базові навички медіації», розроблена на основі зазначених програм, посібника «Розбудова миру. Профілактика і вирішення конфлікту з використанням медіації: соціально-педагогічний аспект» (редкол. Левченко К.Б., Панок В.Г., Трубавіна І.М., Ковальчук Л.Г., Андрєєнкова В.Л.) та включає практичний досвід роботи медіаторів Національної медіаторської мережі ГО «ЛаСтрада-Україна».

Впровадження програми гуртка «Вирішення конфліктів мирним шляхом. Базові навички медіації» передбачено завданнями виконання Закону України «Про освіту» від 05.09.2017 № 2145-19 (ст. 6, 12), Державної соціальної програми «Національний план дій щодо реалізації Конвенції ООН про права дитини» на період до 2021 року, затвердженою Постановою Кабінету Міністрів України від 5 квітня 2017 р. № 230-р, Державної цільової програми відновлення та розбудови миру в східних регіонах, затвердженою Постановою Кабінету Міністрів України від 13 грудня 2017 р. № 1071, наказу МОН України від 08.08.2017 № 1127 «Про затвердження плану заходів Міністерства освіти і науки України щодо розвитку психологічної служби системи освіти України на період до 2020 року». Також складена відповідно до частини другої статті 16 Закону України «Про позашкільну освіту» та наказу Міністерства освіти і науки України від 22.07.2008 р. № 676 «Про затвердження «Типових навчальних планів для організації навчально-виховного процесу в позашкільних навчальних закладах системи Міністерства освіти і науки України» та методичних рекомендацій щодо змісту та оформлення навчальних програм з позашкільної освіти (Додаток до листа Інституту інноваційних технологій і змісту освіти 05.06.2013 р. № 14.1/10-1685).

Програма гуртка розрахована на роботу із здобувачами освіти закладів загальної середньої освіти, професійної (професійно-технічної) освіти, позашкільної освіти віком 11-18 років (орієнтовно).

Обсяг Програми становить 288 годин, протягом одного-двох років навчання.

1-й рік основного рівня навчання «Вирішення конфліктів мирним шляхом» (розділи 1-9) – 144 години на рік, двічі на тиждень;

2-й рік основного рівня навчання «Служба порозуміння закладу освіти в дії» (розділи 10-14) – 144 години на рік, двічі на тиждень.

Програма 1-го року навчання «Вирішення конфліктів мирним шляхом» універсальна та спрямована на опанування вихованцями навичок вирішення конфліктів мирним шляхом. Вона може викладатися незалежно від програм 2-го року навчання.

Програма 2-го року навчання «Служба порозуміння закладу освіти в дії» продовжує і поглиблює розпочату на 1-му році підготовку медіаторів, а головне - закріплює, деталізує отримані навички, розширює арсенал засобів для роботи з різними конфліктними ситуаціями.

Мета Програми: створення умов для формування громадянських та соціальних компетентностей здобувачів освіти, що передбачає виявлення ними конфліктологічної компетентності, вмінь і навичок вирішення конфліктів мирним шляхом, ненасильницької поведінки та громадянської позиції.

Завдання Програми:

- надати базові теоретичні знання з конфліктології;
- ознайомити з основними засадами миробудування;
- ознайомити з поняттям «насильство», його видами;
- закріпити практичні навички вирішення проявів насильства у повсякденному житті;
- опанувати ненасильницьку модель поведінки;
- відпрацювати практичні навички протидії булінгу;
- сформувати розуміння гендерної рівності;
- сформувати навички протидії дискримінації за статевими, віковими, етнічними, культурними ознаками, віросповіданням, ознаками відсутності/наявності інвалідності тощо;
- сформувати навички вирішення конфліктів мирним шляхом;
- опрацювати поняття «відновні практики», їх роль і значення для закладу освіти;
- ознайомити з цінностями та принципами медіації як інструменту вирішення конфліктів, що базується на врахуванні інтересів сторін конфлікту;
- опрацювати етичні вимоги до медіатора служби порозуміння;
- відпрацювати навички ведення процедури медіації;

- опрацювати вимоги до відбору конфліктних ситуацій для проведення медіацій;

- відпрацювати навички проведення відновної практики «Коло»;

- відпрацювати навички відновлювальної комунікації;

- ознайомити з механізмом діяльності служби порозуміння закладу освіти;

- сформувати розуміння безпечного освітнього середовища;

- сформувати розуміння важливості участі учнівської молоді у миробудуванні та вирішенні конфліктів мирним шляхом;

- сформувати розуміння важливості участі жінок і дітей у розв'язанні конфліктів та миробудуванні.

Практична частина Програми об'єднує роботу в малих групах, парах, моделювання та аналіз ситуацій, перегляд та обговорення відеороликів, мозкові штурми, рольові ігри, вирішення ситуацій, соціальний театр, відпрацювання навичок медіації та проведення «Кола», відпрацювання навичок ведення тренінгових занять, створення презентацій та колажів; посвяту в медіатори тощо. Основною організаційною формою реалізації теми є тематичне заняття з використанням елементів тренінгу.

Форми контролю за результативністю засвоєння Програми: години рефлексії до кожного розділу, підсумкове заняття, опитування, розробка інформаційної кампанії із впровадження медіації в закладі освіти, презентація проекту служби порозуміння.

НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

Перший рік навчання

№ п/п	Назва розділу	Кількість годин		
		Теоретичні заняття	Практичні заняття	Разом
	Вступ.	4	-	4
1.	Усвідомлювати мир	8	8	16
2.	Розуміти конфлікт	8	8	16
3.	Вирішувати конфлікт	8	8	16
4.	Спілкуватися в конфлікті	8	8	16
5.	Прямуємо до розбудови миру	2	2	4
6.	Знати медіацію	8	8	16
7.	Впроваджувати медіацію	10	14	24
8.	Працювати в колі	6	10	16
9.	Створити службу порозуміння	4	10	14
	Підбиття підсумків.	2	-	2
	Всього:	68	76	144

Зміст навчальної програми

Вступ (4 год.)

Агітаційна робота в школі.

Знайомство з групою і напрямком гуртка. Проведення інструктажу з техніки безпеки та життєдіяльності дітей.

РОЗДІЛ 1. Усвідомлювати мир (16 год.)

Теоретична частина. Корені і поняття «насильства». Види, прояви, наслідки насильства.

Визначення поняття «булінг», його види і ознаки.

Я будує мир. Поняття «мир» та «миробудування». Навички миробудування. Участь жінок і дітей у розв'язанні конфліктів та миробудуванні.

Поняття «гаряча лінія». Національна дитяча «гаряча лінія», принципи її роботи.

Практична частина. Вправи на формування негативного ставлення до насильства, дискримінації.

Вправи на формування здатності протистояти булінгу.

Створення poradnika «Куди звертатись, якщо ви опинились або стали свідками ситуації булінгу».

Аналіз усвідомлення учнями опрацьованих тем.

РОЗДІЛ 2. Розуміти конфлікт (16 год.)

Теоретична частина.

Конфлікт в житті людини.

Конфлікти у закладі освіти: причини, рівні, наслідки.

Типологія конфліктів. Гендерні складові конфлікту.

Структура конфлікту. Стадії розвитку конфлікту.

Практична частина. Вправи на усвідомлення конфлікту як важливої та невід'ємної частини життя особистості.

Виконання практичних завдань у малих групах. Вправи на обговорення типології конфліктів.

Вправи на розуміння поняття «мир», усвідомлення власної значущості у розбудові миру.

Перегляд мультфільму «Конфлікт. Сірники». Аналіз усвідомлення гуртківцями опрацьованих тем.

РОЗДІЛ 3. Вирішувати конфлікт (16 год.)

Теоретична частина. Стилі вирішення конфліктів.

Позиції та інтереси.

Успішні кроки у вирішенні конфлікту.

Етапи вирішення конфлікту.

Практична частина.

Практичні вправи: «Армрестлінг», «Перехід на інший бік», «Девіз». Обговорення особистої поведінки в конфлікті. Аналіз конфліктної ситуації з огляду стилів вирішення конфліктів.

Практичні вправи: «Зайди в коло», «Айсберг», «Апельсин». Аналіз конфліктної ситуації з огляду позицій та інтересів сторін.

Виконання тесту К. Томаса з метою визначення особистого типу вирішення конфлікту. Практична вправа «Предмети». Вправи на розв'язання ситуації згідно з етапами вирішення конфлікту.

Практична вправа: «Мої цінності». Перегляд анімаційного фільму «Фігури і форми». Обговорення змісту кожного з етапів вирішення конфлікту.

РОЗДІЛ 4. Спілкуватися в конфлікті (16 год.)

Теоретична частина. Поняття «активне слухання»: етапи і техніка активного слухання. Рефлексивне слухання. Ехо-техніка.

Відкрито запитувати. Види і правила формулювання запитань.

Правила перефразування. Резюмування та правила його використання.

Поняття «зворотний зв'язок». Види і правила надання зворотного зв'язку.

Говорити від свого «Я». Різниця між «Ти-твердження» і «Я-твердження».

Практична частина. Вправи на уважне та неуважне слухання співрозмовника.

Практичні вправи: «Постав питання», «Дізнайся 10 фактів».

Вправи на удосконалення навичок надання зворотного зв'язку.

Вправи на відпрацювання навичок формулювання «Я-тверджень».

РОЗДІЛ 5. Прямуємо до розбудови миру (4 год).

Практична вправа: творчий проект «Вирішуй конфлікти мирним шляхом! Прямуємо до розбудови миру разом!»

Аналіз рівня усвідомлення учнями опрацьованих тем.

РОЗДІЛ 6. Знати медіацію. (16 год).

Теоретична частина. Відновні практики. Поняття «медіація», правила та принципи.

Специфіка фасилітації. Вирішення конфліктів в суді. Переваги медіації.

Правила і принципи медіації.

Етика медіатора. Етичний кодекс медіатора.

Практична частина. Виконання вправ на усвідомлення необхідності впровадження відновних практик в закладі освіти. Перегляд анімаційного фільму «Конфлікт+Медіатор=Порозуміння».

Вправи на формування уявлення про місце медіації серед інших відновних практик та її переваги.

Виконання завдань на усвідомлення необхідності дотримуватися правил і принципів в процесі проведення медіації. Практична вправа «Великий секрет».

Путівник по медіації.

РОЗДІЛ 7. Впроваджувати медіацію (24 год.)

Теоретична частина. Етапи медіації. Підготовчий етап.

З чого починати медіацію. Особливості вступного слова медіатора.

Випадки, коли медіація не застосовується.

Медіаційна зустріч (зустріч сторін). Індивідуальні зустрічі зі сторонами.

Критерії відбору конфліктів для медіації.

Готовність сторін до медіації.

Практична частина.

Вступне слово медіатора.

Сценарій медіаційної зустрічі.

Поведінка медіатора на індивідуальній зустрічі зі стороною конфлікту.

«Згода на проведення медіації», «Угода сторін».

Виконання вправ за методом «рольової гри» на формування навичок проведення медіації. Як розпізнати готовність сторін до медіації.

Вправи на розуміння конфліктів, які можуть бути вирішені за допомогою медіації.

Колективне опрацювання текстів «Рекомендації медіаторам».

РОЗДІЛ 8. Працювати в «Колі» (16 год.)

Теоретична частина. Як працює «Коло». Класифікація Кіл.

Правила. Принципи та особливості проведення Кола.

Навчаємось в «Колі»

Практична частина. Вправи, які дозволяють сформувати навички проведення відновної техніки «Коло».

Коло цінностей.

Коло вирішення конфліктів.

Коло прийняття рішень.

Тематичні Кола.

РОЗДІЛ 9. Створити службу порозуміння (14 год.)

Теоретична частина. Служба порозуміння. Склад, регламент і план роботи. Координатор.

Як відбувається співпраця з усіма учасниками освітнього процесу.

Практична частина.

Вправи на розуміння алгоритму діяльності служби порозуміння.

Практична вправа «Три кроки».

Популяризуємо медіацію та службу порозуміння.

Виконання вправ на аналіз інформаційно-просвітницької кампанії з популяризації медіації та служби порозуміння.

Практична вправа «Складаємо медіаційну справу».

Практична вправа «Коллаж». Вправа на розуміння особистої ролі та ролі кожного/кожної в діяльності служби порозуміння.

Підсумкове заняття (2 год.)

Вирішення конфліктів мирним шляхом.

ПРОГНОЗОВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ

Вихованці мають знати:

- поняття та види насильства;
- поняття та види булінгу;
- принципи ненасильницької поведінки;
- базові засади та принципи миробудування;
- поняття миробудування;

ПРОГНОЗОВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ

Вихованці мають знати:

- поняття та види насильства;
- поняття та види булінгу;
- принципи ненасильницької поведінки;
- базові засади та принципи миробудування;
- поняття миробудування;
- базові поняття конфліктології;
- причини конфліктів;
- типологію конфліктів;
- структуру конфлікту;
- етапи вирішення конфліктів;
- стилі вирішення конфліктів;
- методологію профілактики конфліктів у повсякденному спілкуванні.

Вихованці мають вміти:

- визначати види насильства;
- визначати види булінгу;
- вирішувати конфлікти мирним шляхом;
- дотримуватися принципів миробудування;
- дотримуватися ненасильницьких моделей поведінки;
- попереджувати виникнення та ескалацію конфліктних ситуацій у повсякденному житті;
- попереджувати прояви насильства, булінгу;
- дотримуватися рівних прав чоловіків/хлопців та жінок/дівчат;
- визначати причини конфліктів;
- аналізувати структуру конфлікту;
- визначати гендерну складову конфлікту;
- протидіяти дискримінації за статевими, віковими, етнічними, культурними ознаками, віросповіданням, ознаками відсутності/наявності інвалідності тощо;
- володіти навичками відновлювальної комунікації.

Вихованці мають набути наступний досвід:

- аналізувати причини конфліктів;
- визначати позиції та інтереси в конфлікті;
- будувати картографію конфлікту;
- впроваджувати відновну комунікацію.

НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

Другий рік навчання

Розділи, теми занять	Кількість годин		
	Теоретичні	Практичні	Усього
Вступ	2		2
Розділ 10. Практикуми з відпрацювання відповідних тем та питань відновних практик (медіація, техніка «Коло»)	8	26	34
Розділ 11. Практикуми з відпрацювання комунікативних навичок медіаторів	8	28	36
Розділ 12. Практикуми з опрацювання складних випадків та аналізу відповідності практики стандартам медіації	16	20	36
Розділ 13. Інноваційні методи відновних практик	10	12	22
Розділ 14. Проведення кількісного та якісного моніторингу, обговорення його результатів	6	6	12
Підсумкове заняття	2		2
ВСЬОГО ГОДИН	52	92	144

ЗМІСТ ПРОГРАМИ

Вступ (2 год).

Обговорення спостережень, проведених влітку, за конфліктними ситуаціями.

РОЗДІЛ 10. Практикуми з відпрацювання відповідних тем та питань відновних практик (медіація, «Коло») (34 год.)

Теоретична частина.

Визначення позицій та інтересів

Попередні зустрічі зі сторонами

Медіаційна зустріч

Виконання угоди сторін

Практична частина.

Чому важко знайти інтерес та позицію сторони конфлікту.

Правила ефективної попередньої зустрічі зі сторонами.

«Родзинки медіатора» під час медіаційної зустрічі.

Гендерний аналіз кейсів з медіації.

Відпрацювання навичок визначення позицій та інтересів сторін.

Рольова гра «Зустріч зі стороною конфлікту».

Робота з кейсами медіації.

Обговорення критеріїв успішності виконання угоди сторін.

Відновна техніка «Коло».

Коло цінностей.

Коло вирішення конфліктів.

Коло прийняття рішень.

Обговорення актуальних питань.

РОЗДІЛ 11. Практикуми з відпрацювання комунікативних навичок медіаторів (36 год.)

Теоретична частина. Комунікативна компетентність

Стилі спілкування.

Техніки ефективної комунікації.

Уникання конфліктогенів.

Практична частина. Вправи на відпрацювання технік ефективної комунікації.

Розвиток комунікативної компетентності.

Вправа на відпрацювання навичок: «Вміння просити і вміння відмовляти».

Вправа на відпрацювання навичок: «Правила переконливої аргументації».

Вправа на відпрацювання навичок: «Вміння справити перше враження»

Вправи на відпрацювання навичок трьох аспектів спілкування: комунікативного, інтерактивного, перцептивного.

Навички по виявленню емпатії.

Прогнозування результату спілкування.

Методи подолання непорозумінь.

Вміння промовчати.

Активне слухання.

Ехо-техніка.

Практикуми по відпрацюванню техніки «Я-твердження» та «Ти-твердження».

Техніки по відпрацюванню виходу з конфліктної ситуації.

РОЗДІЛ 12. Практикуми з опрацювання складних випадків і аналізу відповідності практики стандартам медіації (36 год.)

Теоретична частина.

Аналіз випадку для медіації.

Як протистояти маніпуляціям з боку учасників/учасниць.

Як дотриматися нейтральності та неупередженості.

Як вчасно зупинити медіацію.

Стресостійкість медіатора/медіатори

Механізми психологічного захисту.

«Складні» учасники медіації.

Ризики маніпуляції в спілкуванні сторін конфлікту.

Практична частина. Групова робота із ситуаціями медіації і їх аналіз.

Вправи на виявлення маніпуляцій в спілкуванні сторін конфлікту.

Психологічне витіснення.

Регресія.

Ізоляція ефекту.

Анулювання здійсненої дії.

Проекція.

Інтроекція.

Сублімація.

Способи переривання контакту.

РОЗДІЛ 13. Інноваційні методи відновних практик (20 год.)

Теоретична частина.

Техніки відновних практик.

Сучасні методи медіації.

Сучасні технології медіації.

Сучасні види медіації.

Сучасні професійні вимоги до медіаторів.

Практична частина.

Інноваційний досвід впровадження відновних практик в закладах освіти.

Опрацювання методів медіації.

Опрацювання технологій медіації.

Опрацювання видів медіації.

Обговорення сучасних вимог до медіаторів.

Вправи на оволодіння техніками відновних практик.

РОЗДІЛ 14. Проведення кількісного та якісного моніторингу, обговорення його результатів (12 год.)

Теоретична частина.

Критерії успішності діяльності служби порозуміння.

Обговорення результатів моніторингу успішності медіації в закладі освіти.

Стратегічне планування на основі результатів моніторингу.

Практична частина.

Обговорення сильних та слабких сторін роботи служби порозуміння.

Пошук ресурсів для розвитку служби порозуміння.

Аналіз рівня усвідомлення учнями опрацьованих тем.

Підсумкове заняття (2 год.)

«Вирішення конфліктів мирним шляхом. Медіація». Вручення посвідчень.

ПРОГНОЗОВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ

Вихованці мають знати:

- обмеження у застосуванні медіації;
- особливості відновлювальної комунікації;
- правила ефективної попередньої зустрічі зі сторонами;
- причини та ознаки емоційного вигорання медіатора;
- ознаки «складних» учасників медіації;
- сучасні методи медіації;
- інноваційний досвід впровадження відновних практик в закладах освіти;
- критерії успішності діяльності служби порозуміння.

Вихованці мають вміти:

- проводити медіації;
 - аналізувати власну роботу в якості медіатора;
 - визначати позиції та інтереси сторін;
 - робити гендерний аналіз медіаційних кейсів;
 - визначати ознаки емоційного вигорання;
 - виявляти стресостійкість в роботі медіатора;
 - виявляти маніпуляції у спілкуванні сторін конфлікту;
 - визначати показники, які допомагають вчасно зупинити медіацію;
 - вести документацію медіатора служби порозуміння;
 - вести пошуки ресурсів для розвитку служби порозуміння.
- Вихованці мають набути досвід:
- впровадження медіації в закладі освіти;
 - стратегічного планування розвитку служби порозуміння.

ОРИЄНТОВНИЙ ПЕРЕЛІК ОБЛАДНАННЯ

№	Найменування	Кількість
1.	Фліпчарт	1 шт.
2.	Аркуші блоку фліпчарта	8 бл.
3.	Аркуші формату А4	2 п.
4.	Маркери	8 к-т.
5.	Кольорові стікери	8 к-т.
6.	Ножиці	5 шт.
7.	Клей	5 шт.
8.	Скотч	3 шт.
9.	Ручки	За кількістю учасників
10.	Папір для нотаток	За кількістю учасників
11.	Роздатковий матеріал	За кількістю учасників
12.	Мультимедійний проектор	1 шт.
13.	Ноутбук	1 шт.
14.	Колонки	1 шт.

ЛІТЕРАТУРА

1. Анн Л. Ф. Психологический тренинг с подростками / Л. Ф. Анн. - С-Пб. : Питер, 2005. - 272 с.
2. Безпалько О. Спілкуємось та діємо : навч.-метод. посіб. / О. Безпалько, Ж. Савич. - К. : Навч. книга, 2002. - 112 с.
3. Бесемер Христоф. Медиация. Посредничество в конфликтах / Пер. с нем. Н.В.Маловой. - Калуга, «Духовное познание», 2004. - 176 с. - [Электронный ресурс].
4. Бесемер Христоф. Медиация. Посредничество в конфликтах/ Пер. с нем. Н.В.Маловой. - Калуга, «Духовное познание», 2004. - 176 с. - [Электронный ресурс].
5. Величко Оксана, Тетяна Янковська. Управління конфліктами та стресом. Посібник для працівників апарату суду. - Київ, 2010. - 192 с.
6. Вишнякова Н.Ф. Конфликтология. - Минск, 2002. - [Электронный ресурс]. - Режим доступа: <http://rua.pp.ua/diplomaticheskaya-strategiya-produktivnyie-37161.html>.
7. Волков Б.С., Волкова Н.В. Психология общения в детском возрасте. 3-е изд. - СПб.: Питер, 2008. - 272 с: ил.
8. Воронцова Т. В., Пономаренко В. Є. та інші. Вчимося жити разом. Практикум для учнів з розвитку соціальних навичок у курсі «Основи здоров'я» (основна і старша школа): - К.: Видавництво «Алатон», 2016. — 272 с. - [Электронный ресурс]. - Режим доступа: https://www.unicef.org/ukraine/ukr/8_osn_practic.pdf
9. Гетті ван Гурп. Медиация однолітків. Докладний посібник з розв'язання конфліктів у наших школах. - 2006.
10. Гірник А.М. Основи конфліктології: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / А.М. Гірник. - К.: Києво-Могилян. акад., 2010. -222 с. [Электронный ресурс]. - Режим доступа: http://pidruchniki.com/15660212/psihologiya/poserednitstvo_konfliktah.
11. Головатий В., Горова А., Коваль Р., Синюшко М., Семчишин О., Шидловська Л. Стратегії забезпечення життєздатності відновних практик: механізм співпраці правової системи та громади заради суспільної безпеки. Посібник. - К.: Видавець Захаренко В.О., 2009. - 224 с. [Электронный ресурс]. http://stud.com.ua/17564/psihologiya/nastilna_kniga_praktichnogo_psihologa_robota_psihologa_z_doroslimi
12. Емельянов С.М. Практикум по конфликтологии / С.М. Емельянов. - СПб.: Питер, 2001. - 369 с.
13. Ємельяненко Л.М., Петюх В.М., Торгова Л.В., Гриненко А.М. Конфліктологія: Навч. посіб. / За заг. ред. В.М. Петюха, Л.В. Торгової. - К.: КНЕУ, 2003. - 315 с.
14. Закон України «Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків». - Електронний ресурс. Режим доступа: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2866-15>